

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

נח

(חלק כה שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת נח, ל' תשרי-ו' מרחשון, ה'תשפ"ז (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

נח ג

אָבער (נוסף לזה – אַז רש"י ברענגט ניט דעם ענין, איז) ע"ד הפשט (ופרש"י מפורש"י) קומט לכאורה אויס, אַז דאָס וואָס דער אויבערשטער האָט געזאָגט נח'ן „בא גו' אל התיבה" איז (ניט אַ נתינת רשות, נאָר) ווייל נח האָט ניט געוואָלט אַריינגיין אין תיבה.

בפשטות קען מען זאָגן, אַז דער צורך אין דעם ציווי איז ניט (אַזויפיל) אויף דער עצם יציאה, נאָר אויפן אופן היציאה – „(צא מן התיבה) אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך", ווי רש"י איז דערויף מפרש: איש ואשתו כאן התיר להם תשמיש המטה (משא"כ זייענדיג אין דער תיבה – איז „האנשים לבד והנשים לבד" ווייל „נאסרו בתשמיש המטה"⁸).

ועד"ז בנוגע די חיות, אַז מ'האָט גע- דאַרפט באַוואַרענען (ווי דער פסוק איז מסיים) „ושרצו בארץ ופרו ורבו על הארץ", און ווי רש"י איז מפרש: ולא בתיבה מגיד שאף הבהמה והעוף נאסרו בתשמיש.

אָבער פון פשטות לשון הכתוב איז משמע אַז דער ציווי איז (אויך) בנוגע דער עצם יציאה – „צא מן התיבה". און גאָר שטאַרק איז עס מודגש בנוגע די חיות כו', וואָס „הוצא כתיב . . אם אינם רוצים לצאת הוציאם אתה"¹⁰ – אַז די חיות וועלן (אפשר) ניט וועלן אַרויס-

א. אין היינטיקער סדרה ווערט דער- ציילט אַז „ובחודש השני בשבעה ועשרים יום לחודש יבשה הארץ"¹, און אַז דער אויבערשטער האָט געזאָגט דערנאָך נח'ן: צא מן התיבה אתה ואשתך גו' כל החי גו' היצא אתך גו'.²

איז ניט פאַרשטאַנדיק: וויבאלד אַז עס איז שוין געווען „יבשה הארץ" – אינ- גאַנצן טרוקן, ווי רש"י איז מפרש אַז „יבשה" מיינט „נעשה גריד כהלכתה" (וואָרום „חרבו המים מעל הארץ" – „נעשה כמין טיט כו'")³ – איז שוין געווען פון פריער) – פאַרוואָס האָט מען געדאַרפט זאָגן נח'ן „צא מן התיבה"? און נאָכמער: ס'איז ניט גענוג געווען דער ציווי בשייכות לנת, נאָר עס איז געווען אַ באַזונדער ציווי בנוגע די חיות – „כל החי גו' בעוף ובבהמה ובכל הרמש גו' היצא אתך"!

אין מדרש⁵ שטייט: כיון שנחו המים ה' צריך נח לצאת מן התיבה, אלא אמר ברשות הקב"ה נכנסתי שאמר ל' בא אתה וכל ביתך אל התיבה ועכשיו איני יוצא אלא ברשותו.

(1) ת, יד.

(2) שם, טז"ז.

(3) שם, יג ובפרש"י.

(4) והרי כל מה שעשה נח לפני לראות הקלו המים מן הארץ וכו' ה' מדעת עצמו (וראה פענח רזא שם, ז) – אף שיש לחלק בין הנ"ל ליציאתו בפועל מן התיבה.

(5) תנחומא פרשתנו ת. ועד"ז שם י. ב"ר פל"ד,

ד. וכ"ה בכר"כ מפרשי התורה (אברבנאל. בחיי שם, יד). פענח רזא. ועוד).

(6) פרשתנו ז, א.

(7) ז, ז – מב"ר פל"ב, ו.

(8) פרש"י לעיל ג, יח. ז, ז.

(9) ת, יז.

(10) רש"י שם.

(א) עס איז שווער צו זאגן, אז מען קען (ע"פ טבע) איינצאמען חיות טורפות אין אַ מקום (מדור) מוגבל ביותר במשך פון אַ גאַנצן יאָר, און דערביי זאל ניט טרעפן פאלן¹⁸ אז אַ ח' רעה זאל מזיק זיין וכיו"ב.

(ב) מ'זעט במוחש (אין אַ „גן חיות“) אז כדי צו אָנפירן מיט אַ ריבוי גדול פון חיות טורפות, פאָדערט זיך אַ ריבוי גדול

במצאות כמה מיני בהמות וחיות נכנסו לתיבה* ולהעיר מרש"י לב"ר שם: קילין אלו חדרים גדולים, ומדורין בתוך כל חדר לשום בתוכו סיפוקי בהמות כו' – משא"כ בפרש"י עה"ת „מדורין לכל בהמה וחי"ן. וראה אוה"ת שם (תרלז), (ב) „ולא היו להם מקומות מיוחדים בפ"ע", ובהמשך וככה שם (ע' נגד): והגם כי קנים תעשה את התיבה כתיב עכ"ז לא נאמר שהיו מגודרים עד שאחד לא הי' יכול לנכנס בתחום חבירו. בטה"מ עזרת ס"ע מז' (לאחרי שמביא פרש"י „מדורין לכל בהמה וחי"ן): „אפשר שבפרטי החיות יש הרבה יותר" (מש"ס או ט') מאות קילין – בר"ש, (יא). וראה רמב"ן פרשתנו ו, יט. רד"ל לפדר"א שם סק"י בארוכה. – אבל בפרש"י עה"ת לא הובא כמה מדורין היו, ומפשטות לשונו משמע שהי' מדור לכל מין בהמה וחי"ן*.

(18) ונזכר רק מאורע א' דהארי הכישו (פרש"י ז, כג). ולהעיר שזה הי' מפני שאיחד מזונותיו. וגם זה כותב רש"י רק: (א) כפירוש שני. (ב) לא ע"פ „פשוטו" כ"א מ„מדרש אגדה". (ג) בזה גופא* – ענין שני „ויש אומרים" במדרש אגדה. כן להעיר מסיום פרש"י שם „ועליו נאמר (משלי יא, לא) הן צדיק בארץ ישולם" – ראה לקו"ש ח"ה ס"ע 52 ואילך.

(*) אבל בפדר"א שם: מכאן אתה למד של"ב מיני עופות. . . ושם"ה מיני שקצים. וראה בארוכה ברד"ל שם. ואכ"מ.

(**) ולהעיר פרש"י לא כתב (כפירושו לעיל פסוק יב) „עוף" (ובפרט „שומלת קן ברוב המקומות מורה על מדור העופות" – רא"ם שם, יד. ולהעיר מרד"ק שם). וראה המשך הלשון בטה"מ עזרת שם: דעופות אין להם מספר והלא בעופות כו"כ עופות הדורסים (וראה רמב"ן ורד"ל שם). ואכ"מ.

(*) ראה לקו"ש ח"ה ע' 50 בהערה 25.

גיין פון תיבה, איז דאָ דער ציווי „הו" ציאם אתה" (בעל כרחם)¹¹.

ב. איינער פון די ביאורים אין דעם:

עס איז מבואר בכמה מקומות¹², אז אין תיבת נח האָט געהערשט אַ מצב פון שלום, מעין ווי עס וועט זיין לעתיד לבא – „וגר זאב עם כבש גו' לא ירעו ולא ישחיתו גו'".¹³ אין תיבת נח זיינען דאָך געווען אַלע מיני בהמות וחיות צוזאמען – אויך חיות טורפות ודורסות – און פונדעסטוועגן „לא" עשו רעה זל"ז כלל ולא השחיתו זל"ז".

וואָס דאָס איז מוכרח אויך אין פשוטו של מקרא. וואָרום אע"פ אז אויפן פסוק¹⁵ „קנים תעשה את התיבה" איז רש"י מפרש „מדורים מדורים לכל בהמה וחי"ן" – אז יעדער (מין)¹⁶ בהמה וחי' איז געווען אָפגעטיילט פון אַלע אַנדערע¹⁷ – פונדעסטוועגן:

- (11) ובגרא כאן, שלא רצו לצאת כי מזונותם היתה מוכנה בתיבה.
- (12) ד"ה כי פדה לאדה"ז (סה"מ אתהלק לאזניא ע' נז), ועם הגהות – אוה"ת פרשתנו (כרך ג) תרסט, א ואילך. מאמרי אדה"ז – ענינים (ע' פז), ועם הגהות – אוה"ת שם תרלד, א ואילך. שם תרלז, ב. המשך וככה תרלז פז"ה צו. ועוד. וראה רד"ק פרשתנו ו, (כא) ובארוכה עה"פ (ישעי' יא, ו) וגר זאב גו'.
- (13) ישעי' שם, רט.
- (14) ל' המאמר – וככה שם רפצ"ה.
- (15) פרשתנו ו, יד.
- (16) כנ"ל (הערה הבאה) ברא"ם וכו' – דמאי

טעמא לשנות מרגילותם קודם שנכנסו לתיבה! – ולפשטות הדבר לא הוצרך רש"י לפרט.

(17) ראה רא"ם בפרש"י: וקילין. . . חדרים. . . למדור כל מין ומין לעצמו. וראה גם ראב"ע ורד"ק שם.

– משא"כ בב"ר (פלא, ט) שאין הכרח לומר שכל מין בהמה וחי' הי' במדור בפ"ע, וכדמוכח לכאורה מזה שלהלן בב"ר שם (שם, יא. וראה תיב"ע שם. פדר"א רפכ"ג וברד"ל שם. ועוד) פלוגתא כמה קילין היו, ופשוט שאין חולקים

של אנשים צו קענען זיך „איינקערן“ מיט זיי. און דאָ אין תיבת נח האָבן די עטלעכע מענטשן (נח ובניו ונשיהם) אָנגעפירט מיט אַלע מיני חיות טרופות¹⁹ כו' דכל העולם כולו!

איז מוכרח צו זאָגן, אַז זייענדיק אין דער תיבה, איז נשתנה געוואָרן די טבע פון די בע"ח הטורפים²⁰, ע"ד ווי עס וועט זיין לעתיד לבא, וואָס אין אַזאַ מצב איז „נערי“ קטן נוהג במ'.

און ס'איז קיין קשיא ניט: לכאורה האָט רש"י ערגעץ וואו געדאַרפט אָנמערקן אַז אין תיבה האָט געטראָפן אַזאַ נס גדול (ע"ד ווי עס וועט זיין לעתיד לבא – ווען עס איז געווען „ומלאה הארץ דעה את ה'") –

(19) וזהו בהוספה על טרחתם להאכיל כל שאר המיני בהמות חיות ועופות כו', שה' קשור בטירחא (וצער) מרובה ועד שלא טעמו טעם שינה (ראה סנהדרין קח, ב. תנחומא פרשתנו ב. שם ט. פרש"י ז, כג).

(20) להרמב"ן (פרשתנו ט, ה. בחוקותי כו, ו. וכן ברד"ק בראשית א, כה ובמקומות שציינו בהערה 12) שלפני החטא לא היו חיות מזיקות – אין כאן טבע חדש כ"א חזרה לטבעם הקודם (וראה אוה"ת שם תרלה, א).

אבל ראה לקו"ש ח"כ (ע' 7) שדוחק גדול לומר שכן ס"ל לרש"י בפירושו עה"ת, כי הו"ל לפרש חידוש גדול כזה. ע"ש.

[אבל אין לתרץ (לאידך גיסא) שע"פ פש"מ לא ה' שינוי הטבע כי גם לפני הכניסה להתיבה לא היו חיות דורסות, וכפרש"י בראשית (א, כט-ל) „השוה להם כו' כל ירק עשב יאכלו יחד כולם“ (שמשמע לכאורה שגם החיות (הדורסות) אכלו רק ירק השדה. וראה אוה"ת שם) –

כי בפרש"י (בראשית א, כב, ד. טו. פרשתנו ט, ה) מפורש שהיו חיות רעות ודורסות כו'. וראה לקו"ש ח"כ שם (ואילך) שאי"ז סותר מ"ש רש"י (כנ"ל) „השוה להם כו' ירק עשב יאכלו יחד“. ע"ש. וצער"ק באוה"ת שם].

(21) ישע' שם, ו.

ווייל יש לומר, אַז דאָס ווערט שוין באַוואָרנט פון פרש"י לעיל²², אַז אין תיבה זיינען געקומען בלויז „אותן שדב"ק במיניהם ולא השחיתו דרכם ומאליהם באו וכל שהתיבה קולטתו הכניס בה“. וואָס דערפון זעט מען, אַז: א) בלויז די מובחרים (שלא השחיתו דרכם) זיינען געקומען אין דער תיבה. ב) שוין בה"ל יכתם לתיבה האָבן חיות הטורפות ניט מזיק געווען, ג) דער עצם קומען, און ד) דער אַריינקומען אין תיבה זיינען געווען אינגאַנצן בדרך נס;

איז במילא קיין פלא ניט, אַז אויך דערנאָך, אַריינקומענדיק אין תיבה איז נמשך געווען דער נס²³ (בשייכות צו דעם העדר ההשחתה פון די חיות), אַז די טבע פון די חיות טרופות איז נשתנה געוואָרן אויף ניט מזיק זיין אַ צווייטע ח' ובהמה וכו'.

ג. און דאָס איז אויך דער טעם פאַר-וואָס נאָכדעם ווי „יבשה הארץ“ האָט מען געדאַרפט אָנקומען צו אַ ציווי „צא מן התיבה“ – ווייל נח האָט ניט גע-וואָלט אַרויסגיין פון תיבה²⁴; ער איז געווען אין אַן אַרט וואו ס'איז געווען אַ מצב פון לעתיד לבא,

[ובפרט ע"פ המבואר אין חסידות²⁵,

אַז דער שינוי הטבע פון די חיות אין תיבת נח איז געקומען דערפון וואָס דאָרט האָט מאיר געווען אַזאַ הויכער

(22) ו, כ.

(23) ובפרט שבלאה"כ צ"ל שעצם מציאותם של הבהמות חיות ועופות כו' בהתיבה היתה רק ע"פ נס – ראה רמב"ן הנ"ל (הערה 17). כלי יקר ו, כא. באר מים חיים על פרש"י (לאחי המהר"ל ו, יד ושם ז, כב: שכל מעשה התיבה בנס ה'). ועוד.

(24) למרות שבגשמיזם ה' קשור עם טירחא וצער (נסמן לעיל הערה 19).

(25) ראה במקומות שציינו לעיל הערה 12.

ואשתך גו', וואָס ווייזט (כנ"ל) אַז
 „התיר להם כו'". ועד"ז ביי די חיות כו'
 — „הוצא אתך ושרצו בארץ ופרו ורבו
 על הארץ".

דערפון וואָס דאָס איז די ערשטע זאך
 וואָס מ'האָט אָנגעזאָגט נח'ן בשייכות צו
 דער יציאה מן התיבה אין מובן, אַז דאָס
 איז ניט אַ זייטיקער ענין (וויבאלד אַז
 פריער אין תיבה איז „נאסרו כו'"), האָט
 מען דעריבער ביי דער יציאה מן התיבה
 געמוזט צוריק מתיר מאַכן²⁷, נאָר דאָס
 איז די מטרה ותכלית פון דעם „צא מן
 התיבה". אין דעם באַשטייט דער אויפטו
 פון „צא מן התיבה".

וכפשטות הענין: וואָס האָט געפעלט
 אין דעם לעבן אין דער תיבה — דאָס
 וואָס אין דעם מקום מוגבל פון תיבה
 האָט ניט געקענט זיין דער ענין פון
 „פרו ורבו" (און „וכבשה" — הארץ),
 ובפרט אין אַן אופן וואָס זאָל ברענגען
 צו „מלאו²⁸ את הארץ".

און דאָס איז דער מכון פון „צא מן
 התיבה" — אַז נאָכדעם ווי ס'איז געווען
 דער מבול ווען „וַיִּמָּח אֶת כָּל הַיְקוּם
 גו'"²⁹, איז געווען די שליחות פון נח'ן
 צוריק צו אויפבויען אַ יקום, דורך פרו
 ורבו ומלאו את הארץ. און ווי עס שטייט
 גלייך דערנאָך אין פרשה, אַז דער אוי-
 בערשטער האָט געזאָגט נח'ן³⁰ — בתור
 ברכה און בתור ציווי — פרו ורבו (ומלאו
 את הארץ).

ה. יעדער ענין אין גשמיות ווערט
 נשתלשל פון ענינו ברוחניות. ועד"ז

אור אלקי (— מעין ווי עס וועט מאיר
 זיין לעת"ל) וועלכער טוט אויף דעם
 ענין השלום].

ומשום זה איז דער אַרויסגיין פון
 תיבה געווען אַ ירידה לגבי דעם מצב
 אין דער תיבה²⁶.

ועאכו"כ ביי די חיות טורפות גופא,
 וואָס אין זיי איז דאָך געווען דער שינוי
 הטבע אין תיבת נח, האָבן זיי מצד עצמן
 ניט געוואָלט אַרויסגיין פון תיבה, אויף
 ... צוריק ווערן חיות טורפות ומזיקות!

און דערפאַר האָט מען געדאַרפט באַ-
 זונדער אָנזאָגן נח'ן „כל החי אשר אתך
 גו' הוצא אתך", ווייל ס'איז דאָ אַ מקום
 לחלק: פאַר נח'ן (מיט אשתו ובני ביתו)
 איז מוכרח דער אַרויסגיין פון תיבה,
 כדי צו אויפטאָן אין דער וועלט שמחוץ
 להתיבה. און דעריבער איז כדאי די
 ירידה (צא מן התיבה) צוליב דער תועלת
 פון דער וועלט בחוץ.

משא"כ אַרויסלאָזן די חיות טורפות
 פון תיבה וועט גורם זיין אין זיי אַ
 ירידה (זיי וועלן זיין ווי קודם הכניסה
 לתיבה), און אין וועלט וועלן ווידער
 זיין חיות טורפות!

האָט מען אָנגעזאָגט נח'ן, אַז אעפ"כ
 — „כל החי גו' הוצא אתך".

דערפון איז אָבער מובן, אַז דורך דעם
 „צא מן התיבה .. הוצא אתך" ווערט
 אויפגעטאָן אַן עילוי לגבי דעם מצב ווי
 ס'איז געווען אין תיבה.

ד. וואָס איז די הסברה אין דעם?

איז דאָס מרומז אין דעם גופא וואָס
 דער פסוק זאָגט „צא מן התיבה אתה

27) להעיר מריב"א ורע"ב עה"ת, פענח רזא,
 צפע"ג עה"ת ועוד כאן.

28) בראשית א, כח. פרשתנו ט, א.

29) ז, כג.

30) ט, א. שם, ז ובפרש"י.

26) להעיר גם מתפארת יהונתן פרשתנו עה"פ
 צא מן התיבה.

למטה ממנו³⁴ – דאָ, אין די תחתונים (דוקא), ווערט אויפגעטאָן די דירה לו ית'³⁴, דירה לעצמותו³⁵.

און דערפאר ווערט דוקא אין דער עבודה אַנטפלעקט דער בלתי בעל גבול, נחלה בלי מצרים³⁶.

ו. די הוראה פון דעם אין עבודת השם:

עס זיינען פאַראַן אַזוינע וואָס מיינען אַז מען קען זיך פאַרשליסן אין די אייגענע ד' אמות און זיך עוסק זיין כל היום בתורה און זיי זאָל כלל ניט זיין נוגע וואָס עס טוט זיך אין דער וועלט אַרום זיי.

ווער רעדט נאָך אויב ער וועט זיך עוסק זיין כל היום אין פנימיות התורה, דע³⁷ את אלקי אביך, וועט דאָך ביי אים זיין אַ מצב ע"ד ווי עס וועט זיין בימות המשיח, און ווי דער רמב"ם פסק'נט בסיום וחותם ספרו³⁸, "ובאותו הזמן לא יהי' כו' ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד"

קען ער טענה'ן: לאיזה צורך דאָרף ער אַרויסגיין פון זיינע ד' אמות אויף זיך עוסק זיין אין הרבצת התורה והיהדות, ביז צו הפצת המעיינות חוצה, כדי אויפצוטאָן דעם קאתי מר דא מלכא משיחא וואָס דורך דעם איז מען זוכה (וכל העולם) זיך צו עוסק זיין אין "לדעת את ה' בלבד" [און ווי רש"י איז מפרש³⁹ אַז תורתו של משיח איז "טוד

בעניננו, אַז דאָס וואָס בגשמיות איז די יציאה מן התיבה געווען צוליב "פרו רבו ומלאו את הארץ" ווערט עס נשתלשל פון רוחניות הענינים.

דער אויפטו פון "פרו רבו" איז – וואָס אין דעם ווערט אַנטפלעקט דער כח האין-סוף דאָ למטה³¹. ווייל אין דעם ענין ההולדה איז ניטאָ קיין הגבלה, עס איז עד אין סוף, דור אחר דור.

און דאָס איז דער חילוק צווישן דעם מצב אין דער תיבה לגבי דעם מצב אַרויסגייענדיק פון תיבה:

אין דער תיבה, ניט געקוקט אויף די הויכע גילויים וואָס האָבן דאָרטן מאיר געווען (ביז אַז דאָס האָט גע'פועל'ט³² אַ שינוי הטבע בדוגמא פון לעתיד לבא, כנ"ל), איז עס נאָר געווען אַן ענין פון עלית ותענוג הנברא, ובמילא איז עס מיט אַ גבול.

משא"כ דורך דער עבודה אין וועלט, חוץ להתיבה, און ווי עולם איז בטבעו³³ דוקא – עוה"ז התחתון שאין תחתון

(31) לקו"ת שה"ש מ, א. וראה בארוכה המשך שמח תשמח תרנ"ז בתחלתו (ע' 3 ואילך. ובסה"מ תרנ"ז – ע' קעה ואילך) – ושם נת' מצד עצם ענין ההולדה שהוא כעין יש מאין (וראה גם לקו"ת שם). ד"ה ואתם הדבקים תרפ"ו פ"ד (סה"מ תרפ"ו ע' רכו ואילך. סה"מ תשי"א ע' 208).

(32) גם למפרע – בהליכתם להתיבה (כיון שאי אפשר בלעדה).

(33) שלכן הוצרכו החיות כו' לצאת מן התיבה ולחזור לטבעם. – וע"י יציאתם מן התיבה נעשה אצלם הענין דפרו רבו שהוא גילוי כח הא"ס כנ"ל. ולהעיר מלקו"ת שם, דזה שיש כח ההולדה גם בבהמות הוא מפני שניזונות מצומח שנצמח מהארץ, ששם נמצא כח ההולדה, "משום דנעוץ תחלתן בסופן".

ולהעיר מחסד לאברהם (מעין שני נהר סד) בנוגע למצות פור', דשכינה בתחתונים תלוי במצוה זו. ע"ש.

(34) תניא פל"ו.

(35) ראה המשך תרס"ו בתחלתו (ס"ע ג). ובכ"מ.

(36) ראה המשך וככה שם פצ"ו העילוי שיהי' לעת"ל (גם לגבי תיבת נח) שימושך מפנימיות עתיק.

(37) ראה אגה"ק סכ"ו (קמב, ב).

(38) וראה גם ה'ל' תשובה פ"ט ה"ב.

(39) שה"ש א, ב.

אין אן אופן פון „ואלה תולדות פרץ“⁴⁴, תולדות מלא⁴⁵ – דער „פרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה“⁴⁶, נחלה בלי מצרים⁴⁷, וואָס וועט זיין בגילוי בביאת משיח צדקנו, „עלה הפורץ לפניהם“⁴⁸.

ז. נאָך אַ הוראה וואָס מען דאַרף אַרויסנעמען דערפון איז – אין דעם ענין פון „פרו ורבו“ כפשוטו:

די ערשטע פליכט פון אַ מענטש נאָך אַ מבול, אַ מצב פון „וימח את כל היקום גו“, איז – „פרו ורבו ומלאו את הארץ“, אויף צוריק בונה זיין דעם עולם מחדש⁴⁹.

און דאָס איז די הוראה מיוחדת פאַר אונזער דור, וועלכער איז דורכגעגאַנגען אַ מבול ר"ל, און אַ גאָר גאָר חשוב'ער און גרויסער טייל פון עם ישראל איז היל'ת אַפגעווישט געוואָרן בגשמיות – דאַרף מען וויסן, אַז צום אַלעם ערשטן ליגט די אחריות⁵⁰ (וזכות) אויף די וועלכע זיינען בחסדי ה' געראָטעוועט געוואָרן פון דעם מבול און אויך אויף צאצאיהם, צוריק בונה זיין עם ישראל בגשמיות, און דאָמאַלס איז דאָ מיט וועמען אויף טאָן ברוחניות – „צו את בני ישראל“ דאַרף האָבן פריער (קדמוי⁵¹) בני.

טעמ' ומסתר⁴⁰ צפונותי“, פנימיות התורה] – ער האָט עולם תראה בחי'ך⁴¹, ער איז זיך עוסק שוין איצט אין „לדעת את ה' בלבד“!

אויף דעם איז די הוראה – „צא מן התיבה“: מען דאַרף אַרויסגיין פון דער תיבה און אויפטאָן אין דער וועלט אַרום. עס איז טאַקע דאָ דער סדר פון „בא גו אל התיבה“⁴² – אַז ווען עס הערשט אַ מצב פון מבול בחוץ, און עס איז דאָ אַ חשש אַז מ'וועט פאַרזונקען ווערן אין די „מים הזדונים“ פון מי המבול, דאַרף מען זיך באַשיצן דערפון דורך „בא גו אל התיבה“, כפירוש הבעש"ט⁴³: אַרייַנגיין אין די אותיות ותיבות פון תורה ותפלה – אָבער וויסן דאַרף מען, אַז סוף־סוף מוז קומען אַ זמן פון „צא מן התיבה“, ווייל די מטרה ותכלית איז צו אויפטאָן אין דעם עולם וואָס איז חוץ פון דיין תיבה.

און מ'זאָל ניט מיינען אַז מ'דאַרף עס טאָן נאָר דערפאַר ווייל מ'דאַרף מוותר זיין אויף דער אייגענער טובה צוליב טובת הזולת – נאָר דאָס איז נוגע צו דער אייגענער שלימות וטובה. ניט קוקנדיק אויף די אַלע עילויים וועלכע מען קען דערגרייכן דורך דער „עבודה אין תיבה“, איז דאָס אַלץ אַן ענין שבמדידה והגבלה.

דורך „צא מן התיבה“ ווערט דער „פרו ורבו“, דער ריבוי עד אין סוף, ביז

(44) רות ד, יח.

(45) ב"ר פי"ב, ו.

(46) ויצא כח, יד.

(47) ראה שבת קיח, סע"א ואילך.

(48) מיכה ב, יג. אגדת בראשית ספס"ג (סד).

ב"ר ס"פ פה.

(49) כמחז"ל דעולם חדש ראה (ב"ר פ"ל, ח).

(50) ולהעיר שמהציווי לנח למדין (פרש"י ט, ז

מיבמות סג, סע"ב) גם חומר הענין דשליטת פור',

שהוקש לשופר דמים ר"ל.

(51) ב"ר פ"א, ד. וראה תדא"ר פי"ד (אבל שם

הובא ע"ז הכתוב (ירמ' ב, ג) קודש ישראל לה'

ראשית תבואתה, משל למלך כו').

(40) ראה רמב"ם הל' מלכים שם: דברים

הסתננוים.

(41) ברכות יז, סע"א.

(42) פרשתנו ז, א.

(43) כתר שם טוב בהוספות (ס"ח ואילך) ושי"ן

(וראה צוואת הריב"ש סו"ס עה). וראה לקו"ש

ח"א ע' 6 ואילך.

מצב אז זיי וועלן חוטא זיין „ויבואו מי המבול וישטפום“⁵⁶ – און דערפאר האָט אים דער אויבערשטער פריער מבטיח געווען „שלא לשחת העולם עוד“⁵⁵ און ערשט דערנאָך אָנגעזאָגט „פרו ורבו“.

ואעפֿ אז דער אויבערשטער האָט דאָך אָנגעזאָגט „צא מן התיבה אתה ואשתך“, איז ווי קומט עס אז נח, וועל-כער איז געווען „איש צדיק תמים“⁵⁷, זאָל מצד חשבונות וועלן טאָן ח"ו היפך ציווי ה'?⁵⁸

איז עס קיין קשיא ניט, ווייל נח האָט גערעכנט אז דער מאמר הקב"ה „צא מן התיבה אתה ואשתך“ (איש ואשתו) איז בלויז אַ היתר⁵⁹ – כדיוק לשון רש"י „כאן התיר להם“ – אָבער ניט קיין ציווי⁶⁰. דערפאר האָט דערנאָך דער אויבערשטער מוסיף געווען, אז די כוונה אין דעם מאמר איז ניט נאָר אַ היתר, נאָר אַ ציווי, אז עס מוז זיין „פרו ורבו“.

עס בלייבט אָבער ניט מובן: דער אויבערשטער האָט באַוואָרנט אז ער וועט מער קיין מבול ניט ברענגען, אָבער ביי נח'ן איז זיכער געווען דער

ח. עס זיינען פאַראַן אַזוינע וואָס מאַכן חשבונות:

האָבן קינדער איז אַ געוואלדיקע אחריות. מען דאַרף זיי שפייזן הן בגש-מיות, הן ברוחניות – זיי מחנך זיין בדרך התורה והמצות. ומי יודע צי עס איז בכוחו צו מגדל זיין קינדער כדבעי, אז זיי זאָלן אויסוואַקסן געזונטע קינד-ער, געזונט בגשמיות און געזונט ברוח-ניות?

ולכן: פריער דאַרף מען זיין זיכער כדבעי מיט דעם אייגענעם מצב הגשמי און מצב הרוחני, און ערשט דערנאָך וועט מען טראַכטן און דערנאָך מקיים זיין „פרו ורבו“!

איז אויך אויף דעם דאָ אַ הוראה פון נח'ן, כדלקמן.

ט. אעפֿ וואָס דער אויבערשטער האָט אָנגעזאָגט נח'ן „צא מן התיבה אתה ואשתך“ – „איש ואשתו כאן התיר להם כו" (כנ"ל), דערציילט אָבער די תורה, אז בפועל איז „ויצא נח ובניו ואשתו ונשי בניו“⁵² (ניט – „איש ואשתו“).

און ווי מפרשים⁵³ זיינען מסביר (ע"פ פרש"י⁵⁴) אז דאָס איז דערפאר ווייל „הי' נח דואג לעסוק בפר' ורבי“⁵⁵. והביאור: נח האָט געמאַכט אַ חשבון: וואָס וועט זיין די תועלת פון האָבן קינדער? עס קען דאָך ווידער ווערן דער זעלבער

(52) ת, יח.

(53) גו"א לעיל ז, ז. וראה גם כלי יקר ח, יז. וכבר האריכו במפרשים בתירוצים שונים (ראה חזקוני, ריב"א, רד"ק ועוד (ת, יח). אלשיך ואוה"ח (שם, יז). פענח רזא (לעיל ו, יח). ולהעיר מחדא"ג מהרש"א לסנהדרין קח, ב ד"ה למשפחותיהם). ואכ"מ.

(54) לקמן ט, ט.

(55) ל' רש"י שם.

(56) כלי יקר הנ"ל. וראה פרש"י לעיל (בראשית ד, כד) גבי למך. ולהעיר מפרש"י בראשית (ה, לב) שהקב"ה „כבש את מעיינו (של נח) .. שלא יהא יפת .. ראוי לעונשין“.

(57) ריש פרשתנו.

(58) להעיר מהפלוגתא בב"ר רפ"ה (וכפי' הס"א שברש"י שם, הובא במת"כ) אם עבר על הציווי או הוסיף על הציווי. וראה גם ב"ר פל"ד, ו: ולא קיבל עליו לצאת. – אבל ע"ד הפשט לא הי' נח עובר (בזדון) על ציווי ה'.

(59) ראה אוה"ח שם ט, ז.

(60) והתנהג בפרישות (וקדושה), או כיו"ב – ע"ד המ"ד בב"ר פל"ה שם שהוסיף על הציווי. ולהעיר מהשקו"ט (ראה מפרש"י רש"י לקמן ט, ז. ועוד) אם אדה"ר נצטווה על פו"ר או שהי' רק ברכה.

ה' לפניו מלך אשר שב אל ה' בכל לבבו ג' ככל תורת משה ואחריו לא קם כמוהו" און נאך מלכים צדיקים ווי הואחז⁶⁷ און צדקיהו⁶⁸

— אדרבא: זיי מקיים ציווי ה' המוטל עליך, בשמחה ובבטחון גמור אז דער אויבערשטער וועט זיכער⁶⁹ העלפן און אריינגעבן הצלחה אין דיין השתדלות בחינוך הבנים⁷⁰ (ובפרט אין זכות פון דעם גופא וואס מ'איז מקיים ציווי ה' פון פרו ורבו און קיינע חשבונות).

יו"ד. כל הנ"ל רעדט זיך בנוגע צו דאגות פון דעם מצב רוחני פון קינדער, וואס דאס איז תלוי בעיקר אין די על-טערן, וואס זיי האָט דער אויבערשטער געגעבן די מצוה (וזכות) לחנך בניהם ובנותיהם בדרך התורה והמצוה, און האָט זיי געגעבן די בחירה חפשית צו דורכפירן דעם ציווי.

ווען עס רעדט זיך וועגן דאגות פון פרנסה גשמית — מען מאַכט חשבונות אז דער מצב הפרנסה דערלאָזט ניט אז מען זאָל זיך עוסק זיין בפּו"ר — ווייזט עס אז מ'איז מקטני אמנה⁷¹, ולמטה מזה.

עיקר דער מצב הרוחני פון בניו. איז אויב עס איז דאָ דער חשש פון „פן יוסיפו לחטוא“⁶¹ — איז דאָך כלל ניט מספיק וואָס מען איז זיי ניט מעניש — זיי זיינען דאָך אין דעם זעלבן מצב (רוחני) ווי דור המבול!

איז דערפון די הוראה ברורה, אז „בהדי כבשי דרחמנא למה לך“⁶²! אַ איד דאָרף טאָן כל התלוי בו⁶³ — לקיים מצות פרו ורבו און דערנאָך לחנך בניו ובנותיו ע"פ הוראות התורה — און ניט אָפּהאַלטן זיך פון מקיים זיין ציווי ה' מצד אייגענע חשבונות.

— חז"ל דערציילן⁶⁴ בנוגע צו חזקיהו המלך, ווי ער האָט געזען ברוח הקודש אז פון אים וועלן אַרויסקומען „בנין דלא מעלו" און האָט דעריבער זיך ניט עוסק געווען בפּו"ר. האָט אים דער אויבער-שטער מעניש געווען ר"ל, ווייל „בהדי כבשי דרחמנא למה לך, מאי דמפקדת איבעי לך למעבד“!

זעט מען דערפון, אז אפילו ווען מען ווייס בבידור וואָס עס וועט זיין כו' טאָר מען זיך ניט אָפּהאַלטן פון מקיים זיין ציווי ה';⁶⁵ עאכונ"כ ווען דאָס איז בלויז אַ חשש מצד און אייגענעם חשבון

ולהוסיף — אויך אין חזקיהו'ס פאַל זיינען דערנאָך געבאָרן געוואָרן יאשיהו אויף וועמען עס שטייט⁶⁶, „וכמוהו לא

(67) ראה הוריות יא, סע"ב דמלא מקום אבותיו ה' (וראה פרש"י שם ד"ה יורם ממלא).

(68) הוריות שם ובפרש"י. שבת קמט, ב. ובכ"מ.

(69) שוהו אמיתית ענין הבטחון (ראה כד הקמת ערך בטחון. וראה בארוכה מכתב כ"ק מו"ח

אדמו"ר (באגרות קודש שלו ח"ו ע' שצט). לקו"ש ח"ג ע' 883 ואילך. חכ"ו ע' 97. חל"א ע' 3 ואילך).

(70) להעיר אשר נבואת נביא אמת לרעה — בטלה ע"י תפלה וכו' (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"י

ה"ד. הקדמה לפיה"מ ד"ה והחלק השני בענין הנביא).

(71) ל' חז"ל (בנוגע לפרנסה) — סוטה מה, סע"ב. ובמכילתא בשלח טז, ד: מחוסר אמנה. וראה ס'

חסידיים (סתקיט) לעניינו: לא יחשוב כו' עני אם אבוא כו' שמא תהר ממני ואנה אקח לפרנסה זה

ממחוסרי אמנה.

(61) ל' הכלי יקר.

(62) ברכות י, א (הובא לקמן בפנים).

(63) כולל ג"כ ההכנה לפני הנישואין, הן

ברוחניות (ראה רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ד. הל' ת"ת לאדה"ז רפ"ג), והן בגשמיות (ראה רמב"ם

הל' דעות פ"ה הי"א).

(64) ברכות שם.

(65) להעיר גם מפרש"י בראשית (ד, כה): אתם

עשו מצותכם. רש"י ישן שמות ב, א (סוטה יב, א).

(66) מלכים ב כג, כה.

פרנסה איז ניט תלוי אין דער אייגענער
נער בחירה. א איד איז טאקע אנגע-
זאגט געוואָרן „בכל אשר תעשה“⁷²
— אָבער זיין „תעשה“ איז נאָר⁷³ אַן
ענין פון עשיית כלי צו דער ברכת
ה'; די השפעת המזון והפרנסה קומט
מלמעלה, ווי יעדערער זאָגט אין ברכת
המזון: הֵן את העולם כולו בטובו בחן
בחסד וברחמים.

און וויבאלד אַז דער אויבערשטער
האָט אָנגעזאָגט אַ אידן „פרו ורבו“, איז
זיכער, אַז צוזאַמען מיט יעדן קינד⁷⁴
וואָס ווערט געבאָרן, ווערט געעפנט אַ
נייער צינור אויף ברכת ה', אויף השפעת
מזון ופרנסה, (אויך) פאַר דעם ני-
געבאָרענעם קינד, און אין אַן אופן פון
„בטובו בחן בחסד וברחמים“, מידו המ-
לאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

יא. די זעלבע זאך איז בנוגע צו
כחות הנפש: אַנדערע טענה'ן, אַז זיי
האָבן ניט די כוחות, כוחות הגוף
אָדער כוחות הנפש, אויף צו מגדל
זיין מערערע בנים ובנות, וואָס דאָס
פאָדערט אַ יגיעה גדולה, יגיעת נפש
ויגיעת בשר.

דאָרף מען וויסן, וויבאלד אַז דער
אויבערשטער זאָגט אַן אויף דעם⁷⁵, און
„אינו מבקש אלא לפי כוחו“⁷⁶, איז ברור
אַז ער גיט די נויטיקע כוחות אויף
דורכפירן זיין ציווי. ובמילא דאָרף מען

ניט אַריינמישן אין דעם אייגענע חשבו-
נות, נאָר פאַרלאָזן זיך ומתוך שמחה
(ווי באַ יעדער עבודת השם) אויפן
אויבערשטן⁷⁷.

אויב דער מצב אמיתי איז, אַז מ'האָט
ניט די כוחות אויף דעם, וועט דער
אויבערשטער דאָס באַוואָרענען⁷⁸

כדי עס זאָלן געבאָרן ווערן קינדער
מוז זיין⁷⁹ אַ ברכה מיוחדת פון אוי-
בערשטן — „ויברך אותם אלקים... פרו
ורבו גו“⁸⁰. וואָס דערפאַר „יש כמה בני
אדם שאינם מולידים גם שכח המוליד
ישנו בשלימות“⁸¹.

— דער אמת, אמת הנגלה איז, אַז ניט
נאָר איז אַזאָנהגה דבטחון בהשם —
ניט גורע פון בריאות האדם, נאָר פאַר-
קערט: דער וועג צו דערגרייכן מנוחת
הנפש אמיתית, איז דורך דעם וואָס
מ'פירט זיך לויט די סדרי הבריאה וואָס
דער אויבערשטער האָט איינגעשטעלט.
בשעת מען צעשטערט דעם נאָרמאַלן
סדר וואָס דער אויבערשטער האָט
איינגעשטעלט בחיי משפחה, זעט מען
במוחש אַז דאָס איז גורם צו פראָבלעמען
אין „עצבים“ (נערווען) כו', נוסף על
העיקר אַז דאָס שטערט וכו' די באַציא-
נגען צווישן איש ואשתו.

(76) מובן שיש מצבים שע"פ תורה אין צ"ל
התעסקות בפנ"ר מחמת טעמים של בריאות
וכיו"ב. אבל כפשוטו, זה צ"ל נקבע ע"י רב מורה
הוראה בפועל, ולא ע"י חשבונות האדם לעצמו.
(77) ולהעיר מפרש"י הנ"ל (הערה 56) „כבש את
מעיינו“.

(78) המשך שמח תשמח תרנ"ז ע' 5 (סה"מ
תרנ"ז ע' קעז). ד"ה ואתם הדבקים שם.

(79) בראשית א, כח. וכן בדגים ועופות (שם,
כב).

(80) שמח תשמח שם ע' 7 (סה"מ שם ע' קעט).
ועד"ז בד"ה ואתם הדבקים שם.

(72) ראה טו, יח ובספרי שם.

(73) ראה בארוכה ד"ה וידעת תרנ"ז (סה"מ
תרנ"ז ע' נו ואילך). ובכ"מ.

(74) ראה רמב"ם הל' אישות פט"ז הט"ז: אע"פ
שקיים אדם מצות פו"ר הרי הוא מצווה מד"ס
שלא יבטל מלפרות ולרבות כל זמן שיש בו כח
שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם.
(75) במדב"ר פי"ב, ג.

די גמרא זאָגט⁸², אַז אין בן דוד באַעד שײַכלו כל הנשמות שב(אוצר ששמו) גוף. ד.ה. די לידה פון נאָך אַ אידיש קינד איז מקרב די גאולה שלימה פון כלל ישראל על ידי דוד מלכא משיחא.

און וויבאַלד אַז מען געפינט זיך אין דראַ דעקבתא דמשיחא (כמדובר כמה פעמים), און מען האָפט און מ'איז מתפלל „את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח“, „נאָר“ ממש — איז פאַרשטאַנדיק, אַז מען דאַרף טאָן התלוי בו אין דעם „יכלו כל הנשמות שבגוף“,

וואָס דאָס וועט ממחרת זיין דעם „בן דוד באַ“, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

(משיחות ש"פ נח תשמ"א, תשמ"ג,

ש"פ ח"ש תשמ"ג)

די הנהגה פון מאַכן חשבונות ווען עס איז „די פאַסיקע צייט“ צו האָבן קינדער, האָט מען אַ נאָמען געגעבן „תכנון משפחה“ („פעמעלי פלענינג“). די מציאות איז אָבער, אַז דאָס ברענגט דעם היפך ממש: אַ היפך אין סדר חיי משפחה, היפך בנין חיי משפחה. און ווי עס איז שוין נתגלה געוואָרן (פאַר די וואָס ווילן זיך ניט נאָרען), אַז עס איז נאָך ניט געווען אַ זאך וואָס זאָל אַרייַנברענגען אַזאַ בלתי סדר און היפך הברית סוס והחיוזק ובנין פון חיי משפחה ווי די זאך פון „תכנון משפחה“⁸¹.

יב. אַ שייכות מיוחדת צווישן דער מצוה פון פרו ורבו און אונזער דור (דוקא):

(81) ראה ע"ד תכנון משפחה בארוכה יותר — שיחות ש"פ נשא, א' שלח, ש"פ שלח וש"פ קרח תש"מ. ועוד.

(82) יבמות סב, סע"א (ובפרש"י שם). וש"נ.

